

PRIJEDLOG NACIONALNOGA PROGRAMA MJERA ZA UVOĐENJE OBVEZNOGA SREDNJOŠKOLSKOGA OBRAZOVANJA

1. UVOD

Jedan od temeljnih ciljeva koji Republika Hrvatska želi postići je »razvoj i zapošljavanje u konkurentnom tržišnom gospodarstvu koje djeluje u europskoj socijalnoj državi XXI. stoljeća«. ¹

Za njegovo se ostvarenje očekuje istovremeno i usklađeno djelovanje u nizu strateških područja, a posebice je naglašena važna uloga obrazovanja i znanosti.

»Suočena s problemom slabe obrazovne strukture Hrvatske i učestalog ranog napuštanja školovanja, hrvatska je Vlada najavila uvođenje obveznoga srednjoškolskog obrazovanja.

Najavljene su mjere jedan od načina stvaranja društva temeljenog na znanju, čime bi Hrvatska unaprijedila svoj ljudski kapital povećavajući svoju ekonomsku konkurentnost i smanjujući socijalnu isključenost dijela populacije uzrokovanu ranim napuštanjem školovanja. Stoga je pokrenuto istraživanje s primarnim ciljem pronalaženja optimalnog modela uvođenja obveznog srednjoškolskog obrazovanja koji bi prihvatio specifičnost hrvatskog društva i postojećega obrazovnog sustava, ali i ponudio prateće programe i mjere koje bi povećale učinkovitost najavljene promjene.« ²

Višegodišnje pripreme promjena u srednjoškolskom obrazovanju na kojima radi Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa u suradnji s vrsnim stručnjacima iz sustava obrazovanja i gospodarstva osnažene su studijom koju je izradio Institut za društvene znanosti »Ivo Pilar«.

To je stručna i znanstvena podloga za Nacionalni program mjera za uvođenje obveznoga srednjoškolskog obrazovanja u Republici Hrvatskoj.

Nacionalni program mjera za uvođenje obveznoga srednjoškolskog obrazovanja (dalje: Nacionalni program), temeljen na člancima 62. i 65. Ustava Republike Hrvatske (Narodne novine, broj 41/01. i 55/01.), strateški je program Vlade Republike Hrvatske.

Nacionalnim programom utvrđuju se mjere i aktivnosti kojima Republika Hrvatska obvezuje tijela u sustavu državne uprave, kao i ostale dionike sustava, na provedbu ovoga nacionalnoga programa. Provedbu će stoga pratiti Agencija za odgoj i obrazovanje (AZOO), Agencija za strukovno obrazovanje (ASO), Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja (NCVVO), jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, škole, sindikalne, strukovne organizacije civilnog društva koje se bave obrazovanjem, sveučilišne i znanstvene ustanove, udruge mladih, sustav socijalne službe, Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ) kao i vjerske zajednice i političke stranke, kako bi se usklađenim djelovanjem postigli ciljevi Nacionalnoga programa.

¹ *Strateški okvir za razvoj 2006. – 2013.*, str. 3.

² *Modeli obveznoga srednjoškolskog obrazovanja*, Institut društvenih znanosti »Ivo Pilar«, Izvršni sažetak istraživanja, str. 9.

Ishodište je za izradu *Nacionalnoga programa*, osim u Ustavnim odredbama, u *Planu razvoja sustava odgoja i obrazovanja 2005. – 2010.*, *Znanstvenoj i tehnološkoj politici Republike Hrvatske 2006. – 2010.*, koji se oslanjaju na Lisabonsku strategiju, kao i u brojnim domaćim znanstvenim istraživanjima i preporukama kao što su *Hrvatska u 21. stoljeću – Znanost, Deklaracija o znanju – Hrvatska temeljena na znanju i primjeni znanja, 55 preporuka za povećanje konkurentnosti Hrvatske, Strateški okvir za razvoj 2006. – 2013.* te studijama Instituta za društvena istraživanja »Ivo Pilar« i Instituta za javne financije kao i *Studiji izvodljivosti* Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa.

Nacionalnim programom se, uz ocjenu stanja vezano uz cjelokupno obrazovanje u Republici Hrvatskoj, određuju strateški ciljevi za razdoblje od 2007. do 2013. godine, a to su ponajprije:

- poboljšati stope upisa mladih u srednje škole i stvoriti pretpostavke za veće stope završavanja srednjoškolskog obrazovanja,
- stvoriti uvjete za njihovu bolju socijalnu uključenost, posebice mladih s posebnim potrebama, mladih s poremećajima u ponašanju i bez potpore obitelji te mladih osoba s invaliditetom,
- stvoriti učenicama/učenicima bolje uvjete za učenje i rad u školama,
- poboljšati uvjete rada nastavnika/ca, stručnih suradnika/ca i ravnatelja/ca, njihova sustavnoga stručnog usavršavanja i napredovanja,
- definirati zadaće pojedinih nadležnih tijela državne uprave, javnih ustanova kao i drugih dionika u obrazovnome sustavu,
- stvoriti uvjete za bolju i usklađeniju suradnju između područja obrazovanja i rada,
- usklađivati hrvatski obrazovni sustav s europskim sustavima radi usporedivosti rezultata učenja,
- stvarati pretpostavke za cjeloživotno učenje.

Republika Hrvatska, zemlja kandidatkinja za pristup Europskoj uniji, prepoznala je potrebu i važnost uvođenja promjena u svome obrazovnom sustavu te na temelju svoje duge, bogate i dragocjene tradicije, a u skladu sa suvremenim potrebama društva te smjernicama i ciljevima obrazovnih politika Europe i svijeta, sustavno pristupa njegovu poboljšanju.

Znanje i obrazovanje se smatraju društvenom i gospodarskom vrijednošću, ponajprije zbog procesa i globalizacije. Povezanost rada, znanja i istraživanja postaje prioritetna za društveni, gospodarski i demokratski razvoj. Povezivanjem obrazovanja i znanosti, povećavanjem informacijsko-tehnoloških i *know-how* znanja kao komponente konkurentnosti zemlje, usmjeravanjem obrazovnog rada na stjecanje temeljnih i stručnih kompetencija, jačanjem poduzetničkoga duha i inicijative, te sustavnim poboljšanjima u području učenja i poučavanja stranih jezika, stvorit će se pretpostavke za integracijske procese, omogućiti mobilnost ljudi, razmjena znanja i ojačati suradnja na razini Europe i svijeta.

»Empirijske ekonomske analize gospodarskoga rasta izazivaju brojne prijepore među stručnjacima. Međutim, varijabla koja se u svim istraživanjima potvrđuje kao važna

odrednica rasta jest tzv. ljudski kapital odnosno obrazovanje. Obrazovanje ima jak, pozitivan i univerzalan utjecaj na gospodarski rast.«³

Nezadovoljavajuća obrazovna struktura⁴ i učestalo rano napuštanje školovanja rezultirali su odlukom Vlade Republike Hrvatske koja je u lipnju 2006. godine najavila uvođenje obveznoga srednjoškolskog obrazovanja.

Prema definiciji, obvezno je obrazovanje ono koje je po zakonu određene države obvezujuće i zajamčeno. Slijedom toga, obveznost znači dužnost formalnoga školovanja za sve učenike i učenice, bez obzira na njihova stajališta, odnosno stajališta njegovih ili njezinih roditelja ili staratelja. Jednako tako, obveznost podrazumijeva obvezu i za državu, ponajprije u osiguravanju materijalnih uvjeta i financijskih sredstava, kako bi obrazovanje bilo dostupno svima pod jednakim uvjetima i u skladu sa sposobnostima i interesima učenika i učenica.

Uvođenje načela obveznosti država namjerava, umjesto »prisilom«, ostvariti nizom poticajnih mjera, a prije svega informiranjem, poučavanjem i senzibiliziranjem hrvatske javnosti o važnosti i potrebi stjecanja srednjoškolskoga obrazovanja.

Stoga se uvođenju obveznosti srednjoškolskoga obrazovanja pristupa postupno, najprije poticajnim mjerama kao motivacijskim čimbenicima za obrazovanje. Poticajne mjere su osiguravanje učenicima besplatnih udžbenika, smještaja u učeničkim domovima i međumjesnog prijevoza. Pritom treba reći da sva strana iskustva govore kako mjere osiguravanja besplatnoga školovanja nisu jedine koje utječu na smanjenje stope odustajanja od školovanja.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, osim značajno povećanim ulaganjima u srednjoškolsko obrazovanje (izgradnja/dogradnja srednjih škola, opremanje škola i programa, smanjenje broja strukovnih sektora), ujednačavanjem uvjeta i kvalitete za učenje i rad i sustavnim praćenjem i vrjednovanjem obrazovnih postignuća učenika/ca (nacionalni ispiti, državna matura), te vrjednovanjem i samovrjednovanjem škola, planira niz popratnih mjera i aktivnosti, ponajprije vezanih za sprječavanje neuspjeha srednjoškolaca/ki (prilagodba/promjena nastavnih programa, individualni rad s učenikom/com, poučavanje usmjereno prema učeniku/ici) i osiguravanje njihove učinkovitije uključenosti u nastavni i školski rad (uključivanje u izvannastavne aktivnosti, u rad škole i zajednice).

Osim toga, planiraju se mjere kojima će biti olakšan individualni rad nastavnika/ca i stručnih suradnika/ca s uenicima/cama kako bi se jačao njihov osjećaj uspješnosti, samopoštovanja i samopouzdanja, ali se pritom naglašava važnost pridržavanja uzajamno dogovorenih pravila.

Posebna pozornost će se posvetiti sustavnom profesionalnom informiranju i usmjeravanju učenika/ca kako bi se osobito onim uenicima/cama koji imaju niže profesionalne ambicije, ili onima s posebnim potrebama pomoglo u donošenju odluke u izboru adekvatnoga zanimanja, radi postizanja boljega školskog uspjeha i mogućnosti za zapošljavanje.

³ *Ib*, str. 5.

⁴ CROSTAT, Državni zavod za statistiku, *Popis stanovništva 2001., Stanovništvo prema školovanju*.

Pristup izradi mjera za uvođenje obveznoga srednjoškolskog obrazovanja usmjeren je kvalitativnom poboljšanju i unaprjeđivanju cjelovitoga obrazovnoga sustava, od predškolskoga odgoja i obrazovanja, osnovnoškolskoga i srednjoškolskog obrazovanja, do visokoga obrazovanja i cjeloživotnoga učenja, odnosno obrazovanja odraslih, radi ostvarivanja temeljnoga cilja *Nacionalnoga programa*. Stoga se mjere odnose na sve dionike u sustavu obrazovanja, poglavito u srednjoškolskome obrazovanju.

Potrebno je napomenuti da sastavni dio *Nacionalnoga programa* čine i druge nacionalne politike, programi i strategije u kojima su definirani ciljevi i mjere vezane za obrazovanje (npr. *Plan razvoja sustava odgoja i obrazovanja 2005. – 2010.*, *Nacionalni program za Rome*, *Nacionalna strategija jedinstvene politike za osobe s invaliditetom*, *Nacionalni program djelovanja za mlade*, *Nacionalna politika za promicanje ravnopravnosti spolova 2006. – 2010.*, *ICT Strategija Hrvatska u 21. stoljeću*, *Strateški okvir za razvoj 2006. – 2013.* i drugo).

2. OCJENA STANJA

2.1. Predškolski odgoj i obrazovanje

Zakonom o predškolskom odgoju i naobrazbi (Narodne novine, broj 10/97.) uređen je predškolski odgoj i obrazovanje koji se provodi u dječjim vrtićima za djecu od navršenih šest mjeseci života do polaska u školu. Predškolski odgoj nije obavezan. Djeca koja nisu obuhvaćena programima u dječjim vrtićima obvezno pohađaju program predškole u trajanju od 150 sati u godini pred polazak u prvi razred osnovne škole.

U proteklome su razdoblju učinjeni važni koraci kako bi se dostignuli razvojni ciljevi zacrtani u *Planu razvoja*: povećanje broja upisanih u predškolske programe sa sadašnjih 43% na 60% te obuhvat djece predškolom (u godini prije polaska u osnovnu školu) sa sadašnjih 96% na 98%. Do 1. lipnja 2006. godine otvoreno je 15 novih dječjih vrtića u 15 općina u Sisačkomoslavačkoj, Brodsko-posavskoj i Karlovačkoj županiji koje do sada nisu imale nikakve programe za djecu predškolske dobi. U završnoj je fazi izradba *Državnoga pedagoškog standarda predškolskog odgoja i obrazovanja* kojim će se utvrditi prostorni, tehnički, kadrovski i drugi normativi i mjerila, odnosno uvjeti kojima će odgovarati predškolske ustanove i pravne osobe koje provode programe predškolskoga odgoja.

2.2. Osnovno obrazovanje

Sukladno Ustavu Republike Hrvatske (NN, 41/01, 55/01), članku 65., osnovno je obrazovanje u Republici Hrvatskoj obvezno i besplatno za svu djecu u dobi od šeste do petnaeste godine, a za učenike/ce s većim teškoćama u razvoju do dvadeset i prve godine života.

Osnovno obrazovanje se povodi prema *Zakonu o osnovnom školstvu* (Narodne novine, broj 59/90., 26/93., 27/93., 29/94., 7/96., 59/01., 114/01. i 76/05.) i ostvaruje se u jedinstvenoj osmogodišnjoj školi. Osnovnoškolski nastavni plan i program utemeljen je na razredno – predmetno – satnom sustavu, a osnovno obrazovanje podrazumijeva dva segmenta: obvezno i neobvezno (osnovno umjetničko i športsko) osnovno obrazovanje.

Radi poboljšanja kvalitete osnovnoškolskoga obrazovanja Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa početkom je 2004. godine započelo rad na rasterećenju nastavnih sadržaja u sklopu

postojećeg nastavnog plana. *Hrvatski nacionalni obrazovni standard* (HNOS) za osnovnu školu rezultat je angažmana šire znanstvene i stručne javnosti. Temeljni ciljevi HNOS-a su rasterećenje učenika/ca smanjivanjem udjela enciklopedijskih sadržaja, stjecanje trajnih i uporabljivih znanja, nastava usmjerena prema učeniku/ci, razvijanje poduzetničkoga duha, osposobljavanje za cjeloživotno učenje te jačanje odgojne uloge škole. U skladu sa smjernicama HNOS-a, izrađen je *Eksperimentalni nastavni plan i program* prema kojemu se u školskoj godini 2005./2006. nastava izvodila u 49 osnovnih škola. Od rujna 2006. godine u sve osnovne škole u Republici Hrvatskoj uveden je novi *Nastavni plan i program za osnovnu školu* (Narodne novine, broj 102./06) temeljen na smjernicama HNOS-a.

Usporedno se, tijekom školske godine 2005./2006., provodilo stručno usavršavanje učitelja/ica, ravnatelja/ica i stručnih suradnika/ca. U suradnji Ministarstva i *Agencije za odgoj i obrazovanje* organizirano je nekoliko ciklusa stručnoga usavršavanja na kojima je sudjelovao 1.931 djelatnik/ca eksperimentalnih škola te 831 voditelj/ica županijskih stručnih vijeća – ukupno 2.762 djelatnika/ca osnovnih škola. Radi što kvalitetnije provedbe HNOS-a, koji se od školske godine 2006./2007. provodi u svim osnovnim školama u Republici Hrvatskoj, u lipnju, srpnju i kolovozu 2006. godine djelatnici/ce ostalih osnovnih škola (25.573 djelatnika) prošli su prvu fazu stručnoga usavršavanja. U studenome i prosincu drugu fazu stručnoga usavršavanja prošla su po tri člana (2.517) iz svake osnovne škole, koji trebaju stečeno znanje sa seminara prenijeti učiteljima/cama u školi u kojoj su zaposleni.

Praćenje i vrjednovanje eksperimentalne provedbe HNOS-a i *Eksperimentalnoga nastavnog plana i programa* povjereno je *Institutu za društvene znanosti »Ivo Pilar«* koji je 19. lipnja 2006. godine javnosti predstavio rezultate vrjednovanja. U inicijalnom i završnom testiranju sudjelovalo je 13.439 učenika/ca eksperimentalnih i kontrolnih škola, a rezultati obrazovnih i odgojnih postignuća pokazali su kako učenici/ce eksperimentalnih škola procjenjuju boljim ili većim: ozračje koje vlada u školi, učestalost samostalnoga rada, važnost uloge škole u pripremi učenika/ca za život. Jednako tako, učenici/ce u eksperimentalnim školama u većem su broju testova znanja (44 testa) pokazali bolje znanje od učenika/ca u kontrolnim školama.

2.3. Srednje obrazovanje

Srednjoškolsko obrazovanje uređeno je *Zakonom o srednjem školstvu* (Narodne novine, broj 19/92., 26/93., 27/., 50/95., 59/01., 114/01. i 81/05.) te *Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o srednjem školstvu*. U srednju se školu upisuju učenici/ce nakon završene obvezne osmogodišnje škole u dobi od 14 do 15 godina, a završavaju u dobi od 17 do 19 godina.

Sukladno *Zakonu o srednjem školstvu* upis se provodi prema elementima i kriterijima koje propisuje Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, a u skladu s postignutim uspjehom u osmogodišnjoj školi, kapacitetima pojedinih škola i donekle s tržištem rada.

Potrebe tržišta rada te interes učenika/ica i njihovih roditelja pokazuju velike razlike pogotovo u pojedinim strukovnim područjima. Kao i na razini osnovnih, i u srednjim školama uočavamo trend rasta broja nastavnika/ica i razrednih odjela uz isti broj škola. U srednjem je školstvu u tijeku izrada pedagoških i kadrovskih standarda radi unaprjeđenja kvalitete školskoga i nastavnog rada na srednjoškolskoj razini.

U hrvatskome srednjoškolskom podsustavu su:

- **gimnazije**, općeobrazovne škole u trajanju od četiri godine;
- **umjetničke škole** (plesne, glazbene, likovne umjetnosti i dizajna) u trajanju od četiri godine;
- **strukovne škole:**
 - tehničke četverogodišnje škole u različitim područjima,
 - trogodišnje škole za zanimanja (obrtničke, industrijske i srodne) u trajanju od tri godine,
 - programi za stjecanje niže stručne spreme,
 - prilagođeni programi.

Gimnazije završavaju maturom, a sve ostale škole završavanju završnim ispitom.

Uvođenjem nacionalnih ispita od školske godine 2005./2006. i njihovim sustavnim provođenjem stvaraju se pretpostavke za državnu maturu koja će se prema *Planu razvoja* provoditi od školske godine 2008./2009. Od ove školske godine, uz učenike/ce u gimnazijskim programima, nacionalnim će ispitima pristupiti i učenici/e ostalih četverogodišnjih srednjoškolskih programa. *Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o srednjem školstvu* (NN, 81/05) uveden je trajni sustav nacionalnih ispita. Ispite provodi *Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja* u suradnji sa srednjim školama i drugim ustanovama koje izvode programe srednjoškolskoga obrazovanja odraslih. Nacionalnim ispitima vrjednuju se obrazovna postignuća učenika/ca, kao i drugi pokazatelji stupnja uspješnosti rada škola radi usporedivosti i smanjenja razlika u postignućima te radi trajnoga unaprjeđivanja kvalitete obrazovanja.

Nacionalni su ispiti prvi put provedeni među učenicima/cama prvog razreda gimnazijskoga programa od 2. do 5. svibnja 2006. godine. Na ispite se prijavilo 13.358 učenika/ca, a pristupilo im je 98,98% učenika i učenica koji su, na isti način i pod jednakim uvjetima, polagali ispite iz hrvatskoga jezika, matematike, prvoga stranog jezika (engleski, francuski, njemački jezik) te talijanskoga kao materinskoga jezika za talijansku nacionalnu manjinu, dok su ostale nacionalne manjine odlučile taj ispit pisati 2007. godine. Rezultati ispita predstavljeni su 12. lipnja 2006. godine, a gimnazijama su dostavljeni rezultati koje su postigli njihovi učenici/e radi analize i samovrjednovanja.

Agencija za odgoj i obrazovanje provela je prvo međunarodno vrjednovanje kvalitete obrazovanja u sklopu OECD-ova (*Organisation for Economic Development and Cooperation*) projekta PISA (*Programme for International Student Assessment*) testiranjem učenika/ca u dobi od 15 godina. Pokusna je provjera provedena 2005. godine u 40 škola, na uzorku od 1.600 učenika/ca. Prva je službena provjera provedena 2006. godine (5.250 učenika/ca u 159 srednjih i devet osnovnih škola). Rezultati će biti objavljeni u prosincu 2007. godini i pružit će uvid o razini kvalitete hrvatskoga obrazovanja na međunarodno usporedivoj osnovi.

Razvojna strategija koja se temelji na tržišnom gospodarstvu, malom i srednjem izvozno orijentiranom poduzetništvu, modernim tehnologijama i razvitku uslužnih djelatnosti treba paralelno razvijati odgovarajuću strategiju obrazovanja, posebno strukovnoga. Kvalitetno

obrazovanje treba osposobiti stručnu radnu snagu koja će se na svim razinama moći uključiti u globalnu tržišnu utakmicu.

Strukovno obrazovanje obuhvaća oko 70% srednjoškolskih učenika/ca, a njegovo osuvremenjivanje i prilagodbu potrebama tržišta rada te stručnim i sveučilišnim studijima provodi *Agencija za strukovno obrazovanje*. U razvoju strukovnoga obrazovanja posebna se pažnja poklanja razvoju suradnje sa socijalnim partnerima (*Hrvatska udruga poslodavaca*, sindikati) i svim ostalim partnerima: *Hrvatska gospodarska komora*, *Hrvatska obrtnička komora*, *Hrvatski zavod za zapošljavanje*, *Državni zavod za statistiku*, ministarstva, visoka učilišta, strukovna društva i komore, mala, srednja i velika poduzeća, lokalna i područna(regionalna) samouprava.

Agencija za strukovno obrazovanje je u suradnji s partnerima provela analizu tržišta rada čiji je rezultat smanjenje broja strukovnih sektora s 32 na 14. U posljednje dvije godine smanjen je broj strukovnih zanimanja s 330 na 199, a konačni je cilj smanjiti broj zanimanja na oko 150. U lipnju 2006. godine je osnovala 13 sektorskih vijeća za 13 novih strukovnih sektora koji su izradili prijedloge strukovnih zanimanja. U lipnju 2006. godine, u sklopu CARDS programa, sklopljeni su ugovori o korištenju bespovratnih sredstava Europske unije u iznosu od 2,68 milijuna € namijenjeni unapređenju rada strukovnih škola.

Iznimku u tom pogledu čine programi za vezane obrte i manji broj četverogodišnjih programa koji su izrađeni u posljednjih 4 do 5 godina i koji se sustavno prate radi njihova poboljšanja.

Analiza četverogodišnjih i trogodišnjih nastavnih planova i programa pokazuje da su suviše različiti i neujednačeni po standardima i strukturi pojedinih grupa predmeta i sadržaja.

Strukovno je obrazovanje u Republici Hrvatskoj potrebno usmjeriti na stjecanje stručnih kompetencija prema ispitanim zahtjevima tržišta rada te razvijanje sposobnosti za samoorganizirano učenje i cjeloživotno učenje.

Osnovni cilj strukovnoga obrazovanja je mladima osigurati opće i stručno-teorijsko i praktično obrazovanje prema istraženim i utvrđenim potrebama tržišta rada te omogućiti obrazovnu prohodnost, vertikalnu i horizontalnu.

2.4. Više i visoko obrazovanje

Broj studenata u terciarnom obrazovanju (ISCED 5) u porastu je za 48% u razdoblju od 1997. do 2005. godine što je približilo Republiku Hrvatsku europskome prosjeku. U istome razdoblju porastao je za 59% broj studenata/ica koji su završili studij.

Republika Hrvatska je 2001. godine potpisala *Bolonjsku deklaraciju* te se, počevši od 2005./2006. školske godine, uvodi jedinstven sustav triju ciklusa studiranja: prijediplomski, diplomski i poslijediplomski studij (u pravilu 3+2+3 sustav studija) i bodovni sustav EUROPEAN CREDIT TRANSFER SYSTEM (ECTS).

Uspješno je zaključena prva faza provedbe Bolonjskoga procesa. Tijekom protekle dvije godine intenzivno su stvarane zakonske i institucionalne pretpostavke za provedbu Bolonjskoga procesa. Zakonodavni je okvir za prvu fazu procesa dovršen u srpnju 2004.

godine *Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju* (NN, 105/04, 174/04) te stupanjem na snagu *Zakona o priznavanju inozemnih obrazovnih kvalifikacija* (NN, 158/03). Usporedno se događala uspostava novih tijela i institucija sustava.

Stvaranje institucionalnoga okvira započelo je u travnju 2004. godine imenovanjem *Nacionalne skupine za praćenje Bolonjskoga procesa*, nastavljeno u drugoj polovici godine ustrojavanjem *Nacionalnoga ENIC/NARIC ureda* i imenovanjem *Nacionalnoga vijeća za visoko obrazovanje* te *Nacionalnoga vijeća za znanost*, a zaključeno u ožujku 2005. godine ustrojavanjem *Agencije za znanost i visoko obrazovanje*.

Godinu 2005. obilježilo je ostvarivanje triju bolonjskih prioriteta u prvoj fazi procesa: preustroj studijskih programa sukladno bolonjskome modelu, uvođenje prakse priznavanja inozemnih visokoškolskih kvalifikacija usklađene s preporukama *Lisabonske konvencije* te izgradnja sustava jamstva kvalitete.

Sukladno opredjeljenju za policentrični razvoj visokoškolskoga sustava, u protekle je dvije godine osnovano pet veleučilišta i Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Ovakva politika razvoja omogućuje profiliranje sveučilišta i veleučilišta u skladu s regionalnim potrebama i posebitostima. Osnivanje novih veleučilišta u županijskim centrima pridonijet će gospodarskomu razvoju regija Republike Hrvatske te zadržavanju mladih ljudi.

Ustanove	Broj ustanova	Broj polaznika	Broj odgojitelja, učitelja, nastavnika, stručnih suradnika, profesora i znanstvenika
Dječji vrtići	594*	146.469	7.020
Osnovne škole	875**	385.535	28.335
Srednje škole	413	187.695	16.738
Visoka učilišta	104	148.300	7.345
Javni instituti	26		1.471
UKUPNO	2.012	867.999	60.909

* Ukupan je broj matičnih dječjih vrtića 594, a smješteni su u 1.206 objekata.

** Ukupan je broj osnovnih matičnih škola 875, a broj područnih škola 1.378.

2.5. Obrazovanje odraslih i cjeloživotno učenje

Zbog društveno-kulturnih, gospodarskih, informacijsko-tehnolojskih, globalizacijskih promjena, promjena tržišta rada i drugih promjena te demografskih pokazatelja prema kojima stanovništvo Europe postaje sve starije, Europa se vrijednosno usmjerila na »društvo znanja« i razvila nov koncept obrazovanja i učenja – koncept cjeloživotnoga učenja. Cjeloživotno učenje podrazumijeva stjecanje znanja i razvijanje kompetencija prema suvremenim životnim i profesionalnim potrebama svakoga čovjeka, a u kontekstu cjeloživotnoga učenja davanje jednake vrijednosti svim oblicima učenja – formalnom, neformalnom i informalnom. Za razvoj cjeloživotnoga učenja Ministarstvo je započelo izgradnju sustava obrazovanja odraslih

te pripremu *Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira*, koji će osigurati razumljivost, međunarodnu kompatibilnost i usporedivost srednjoškolskih i visokoškolskih kvalifikacija.

2.6. Šport

U području športa važan je korak učinjen prihvaćanjem novoga *Zakona o športu (NN, 71/06)*, kojim Republika Hrvatska dobiva jasnu i učinkovitu strategiju razvoja športa, a koja će omogućiti da se konačno u športu načini točan i ostvariv program s jasnim ciljevima razvoja.

2.7. Povećanje ulaganja u infrastrukturu

U razdoblju od 2004. do 2007. godine financirala se izgradnja ili dogradnja 253 školska objekta. Od toga je iz sredstava državnoga proračuna, u 109 školskih objekata, uloženo 353 milijuna kuna, a iz kreditnih sredstva programa CEB V u 144 školska objekta, od čega je dovršeno 72, a u izvedbi je 69. Iz toga programa samo je na otocima izgrađeno ili dograđeno oko 40 školskih objekata. U proračunu Ministarstva za 2007. godinu za projekt škologradnje osigurano je 80 milijuna kuna.

U iduće će četiri godine udruženim sredstvima državnoga proračuna i zajma Svjetske banke za škologradnju biti izdvojeno oko milijardu kuna za ostvarenje ciljeva postavljenih u *Planu razvoja sustava odgoja i obrazovanja 2005. – 2010.* Udruženim sredstvima državnoga proračuna i zajma Svjetske banke do 2010. bit će izgrađena i dograđena 73 školska objekta, za što će biti utrošeno ukupno 650 milijuna kuna. Ostalih 350 milijuna kuna uložiti će se u opremanje škola. Dogradnjom i rekonstrukcijom postojećih te izgradnjom novih osnovnih i srednjih škola postiže se efekt ravnomjernoga razvoja prema kojemu će svako dijete u Republici Hrvatskoj, neovisno u kojem dijelu Hrvatske živjelo, imati jednake uvjete školovanja. Realizacijom ovoga projekta približavamo se zadanome cilju: izvođenju nastave u svim hrvatskim školama u samo jednoj smjeni.

Uz pomoć EIB II programa pomoći razvoju infrastrukture u jedinicama lokalne i regionalne (područne) samouprave za sljedeće je četiri godine osigurano 300 milijuna eura, od čega će se, prema procjenama, na obrazovanje iskoristiti oko 550 milijuna kuna.

Iz decentraliziranih sredstava za kapitalna ulaganja u osnovne i srednje škole u razdoblju od 2004. do 2007. godine uloženo je 736 milijuna kuna, a samo u 2005. godini sredstva su uložena u 406 osnovnih škola i 109 srednjih škola.

U navedenome razdoblju otvoreno je novih 5.259 radnih mjesta u sustavu obrazovanja i znanosti i to 1.775 radnih mjesta u osnovnim školama, 791 radno mjesto u srednjim školama, u visokom obrazovanju 1.313 radnih mjesta i te 100 radnih mjesta u znanosti. Samo za znanstvene novake otvoreno je ukupno 1.280 novih radnih mjesta.

Od otvorenih novih radnih mjesta u osnovnom i srednjem obrazovanju najveći dio odnosi se na nova zapošljavanja učitelja/ica, nastavnika/ca i stručnih suradnika/ca, čime su stvoreni uvjeti za još kvalitetniji rad i individualiziran rad s učenicima/cama kojima je to uistinu potrebno.

Plaće zaposlenih u obrazovanju povećane su zbog povećanja obujma poslova, a dodatno značajno povećanje plaća ugovoreno je 25. studenoga 2006. godine *Sporazumom o plaćama* Vlade Republike Hrvatske i sindikata, po kojemu će plaće u šestogodišnjem razdoblju porasti za više od 60%.

2.8. Informatizacija odgojno-obrazovnog sustava

Osim promjena u predškolskom odgoju i obrazovanju, osnovnome, srednjem i visokom obrazovanju važno je istaknuti da Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa sustavno provodi informatizaciju i informatičko opremanje cjelokupnoga sustava. Osnovne i srednje škole opremljene su umreženim računalnim učionicama, a zbornice svih srednjih škola nastavničkim računalom i laserskim pisačem u boji. Jednako tako, 400 školskih knjižnica opremljeno je računalima i pisačima. Sve su osnovne i 700 područnih škola, kao i sve srednje škole priključene na Internet uz pomoć ISDN-a, 169 škola je spojeno optikom 100Mbps na CARNet mrežu, 880 ADSL-om i 350 ISDN-om, što će zacijelo omogućiti učenicima/cama bolje uvjete za stjecanje znanja i vještina. U sklopu Hosting usluge za osnovne i srednje škole, CARnet svim školama, njihovim zaposlenicima i učenicima (600.000 učenika/ca) otvara besplatne adrese e-pošte.

2.9. Ostale promjene u sustavu odgoja i obrazovanja

Od 2004. godine u sustavu obrazovanja osnovane su tri nove ustanove, a jedna je preustrojena. U rujnu 2006. godine konstituirano je *Vijeće za nacionalni kurikulum predškolskoga, osnovnoškolskoga i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja* i *Vijeće za pedagoški standard predškolskoga, osnovnoškolskoga i srednjoškolskog sustava odgoja i obrazovanja*. Povjeravanje razvoja, praćenja i vrednovanja sustava obrazovanja nezavisnim i specijaliziranim ustanovama i tijelima provedeno je radi profesionalizacije upravljanja sustavom i jasne raspodjele nadležnosti između Ministarstva, kao državnoga tijela ponajprije zaduženoga za strategiju razvoja sustava, te nezavisnih ustanova čija je zadaća stručna i administrativna potpora provedbi usvojene obrazovne politike, kao i analitička ili znanstvenoistraživačka djelatnost potrebna za daljnji razvoj politike i strategije. Novi je način upravljanja sustavom obrazovanja u cjelini sukladan praksama zemalja Europske unije.

Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja (NCVVO) osnovan je 22. listopada 2004. godine. *Zakonom o Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja* (NN, 151/04). Glavna je zadaća Centra vanjsko vrednovanje odgojno-obrazovnog sustava što uključuje izradu testova, organizaciju i provedbu nacionalnih ispita i državne mature, te znanstvenoistraživački rad u području edukacijskih mjerenja i vanjskoga provjeravanja znanja, vještina i kompetencija.

Agencija za strukovno obrazovanje (ASO) osnovana je *Uredbom o osnivanju* Vlade Republike Hrvatske (NN, 10/05) 13. siječnja 2005. Agencija provodi osuvremenjivanje i prilagodbu strukovnoga obrazovanja potrebama tržišta rada. Njezina je djelatnost planiranje, razvijanje, organiziranje i praćenje srednjoškolskoga strukovnog obrazovanja. Agencija provodi stručno usavršavanje nastavnika/ca strukovnih predmeta, stručne ispite, postupke napredovanja strukovnih nastavnika/ca u zvanje mentora i savjetnika, natjecanja učenika/ca strukovnih škola.

Agencija za obrazovanje odraslih (AOO) osnovana je *Uredbom o osnivanju* (NN, 59/06) Vlade Republike Hrvatske 25. svibnja 2006. godine. Djelatnost je Agencije praćenje, razvoj i vrjednovanje obrazovanja odraslih. Agencija obavlja nadzor nad radom ustanova za obrazovanje odraslih, provodi stručno usavršavanje djelatnika/ca ovih ustanova te vrjednuje provedbu programa za obrazovanje odraslih. U sklopu Agencije ustrojen je Centar za mobilnost i EU programe koji će provoditi *Integrirani program cjeloživotnoga učenja Europske komisije*.

Agencija za odgoj i obrazovanje (AZOO) – Zavod za školstvo Republike Hrvatske, osnovan 2002. godine (NN, 153/02), preustrojen je i preimenovan u Agenciju za odgoj i obrazovanje *Zakonom o Agenciji za odgoj i obrazovanje* (NN, 85/06), koji je donio Hrvatski sabor 13. srpnja 2006. godine. Djelatnost Agencije je obavljanje stručnih i savjetodavnih poslova u odgoju i obrazovanju. Agencija sudjeluje u izradi i provedbi nacionalnoga kurikuluma te pruža stručnu pomoć, provodi stručno usavršavanje i obavlja stručno-pedagoški nadzor nad odgojiteljima/cama, učiteljima/cama, nastavnicima/cama, stručnim suradnicima/cama i ravnateljima/cama. Agencija provodi stručne ispite i postupak napredovanja za zaposlene u odgojno-obrazovnome sustavu, daje mišljenje o programima u predškolskome odgoju, osnovnim školama, gimnazijama i općeobrazovnim predmetima u strukovnim školama.

Vijeće za nacionalni kurikulum predškolskoga, osnovnoškolskoga i srednjoškolskoga sustava odgoj i obrazovanja osnovano je Odlukom ministra 11. rujna 2006. godine. Zadaće Vijeća su: donošenje koncepcija, strategija i načela za izradu i realizaciju nacionalnog kurikuluma predškolske, osnovnoškolske i srednjoškolske razine odgoja i obrazovanja, izrada Okvira nacionalnoga kurikuluma kao državnoga dokumenta za predškolski odgoj i naobrazbu, osnovno i srednjoškolsko obrazovanje, izrada odgojno-obrazovnih standarda i modela osposobljavanja svih sudionika u izradbi i provedbi kurikuluma te priprema elemenata za izmjenu i provedbu pravnih akata i dokumenata prema zahtjevima kurikuluma i njegovih sastavnica.

Vijeće za pedagoški standard predškolskoga, osnovnoškolskoga i srednjoškolskoga sustava odgoja i obrazovanja osnovano je Odlukom ministra 11. rujna 2006. godine. Zadaća je vijeća izrada Pedagoškoga standarda za formalni sustav odgoja i obrazovanja na predtercijarnoj razini u Republici Hrvatskoj, što uključuje izradu prostorno-arhitektonskih, zdravstveno-higijenskih, didaktičko-metodičkih, tehničko-informatičkih i drugih pretpostavaka relevantnih za pedagoške standarde kao što su:

- prostorno uređenje osnovnih, srednjih, strukovnih, umjetničkih škola i učeničkih domova,
- razredna i školska oprema, nastavna sredstva, oprema učeničkih domova, radionica, školskih kabineta, te školske knjižnice, školske kuhinje, gimnastičkih dvorana, igrališta i dvorišta;
- organizacijski ustroj škola, odnos broja učenika i učitelja/nastavnika, odnos broja učenika/ca i broja i vrste stručnih suradnika/ca, organizacijski ustroj škola na otocima i u planinskim područjima, organizacijski ustroj cjelodnevnoga boravka učenika/ca u školi, posebnih odgojno-obrazovnih programa i/ili ustanova i drugo.

Obrazovanje odraslih. Ministarstvo je pripremio Strategiju obrazovanja odraslih te Akcijski plan provedbe *Strategije obrazovanja odraslih* koje je Vlada Republike Hrvatske usvojila 25.

studenoga 2004. godine. Vlada RH donijela je Uredbu o osnivanju Agencije za obrazovanje odraslih (NN, 59/06). Hrvatski sabor je u veljači 2007. godine donio Zakon o obrazovanju odraslih (NN, 17/07).

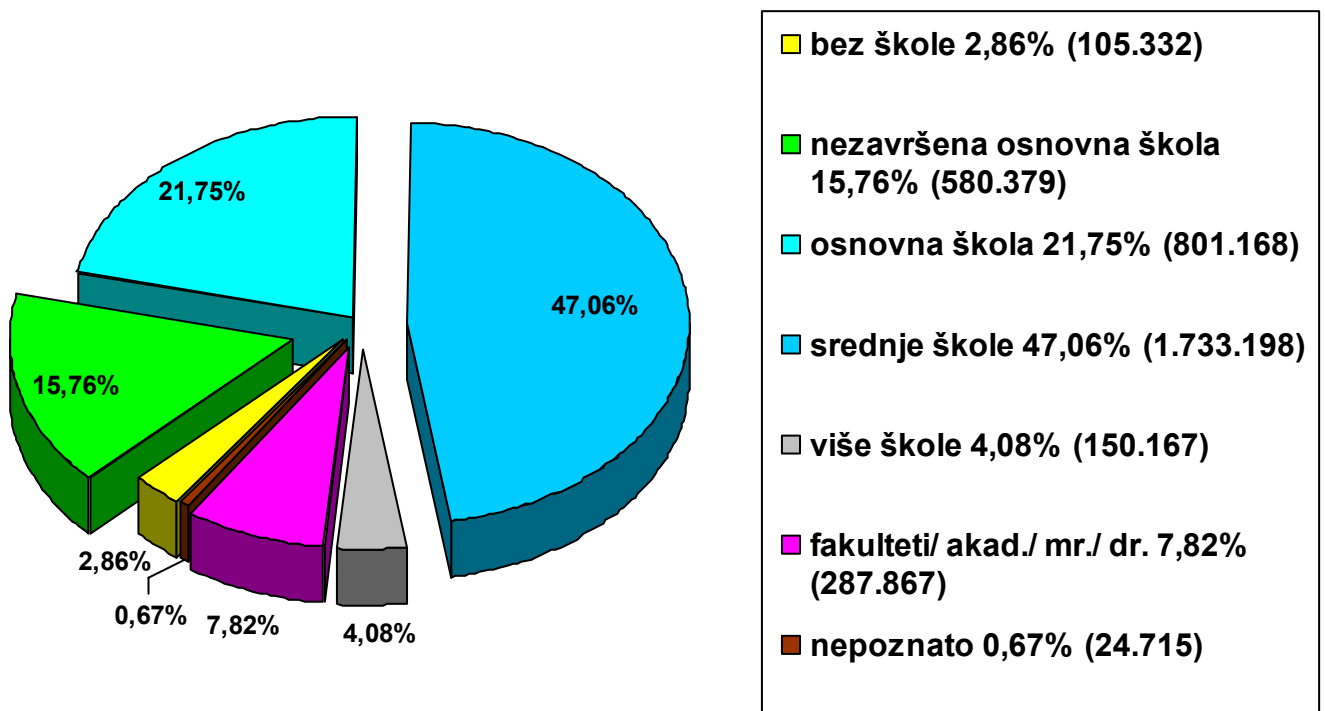
Priprema Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira - Republika Hrvatska je pristupila izradi Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira, usporedivog s Europskim kvalifikacijskim okvirom, koji će kvalifikacije stečene u Republici Hrvatskoj prikazati na jasan, prepoznatljiv i usporediv način opisan mjerljivim pokazateljima rezultata učenja, odnosno općim i specifičnim kompetencijama: znanjem, vještinama i sposobnostima.

Ustrojavanje HKO-a jedan je od nacionalnih prioriteta jer će njegova kvaliteta i uporaba imati značajan utjecaj na uspješnost provedbe Kopenhaškoga i Bolonjskog procesa kao i uspješnost razvoja sustava cjeloživotnoga učenja u Republici Hrvatskoj. Od veljače 2006. godine pri Ministarstvu djeluje radna skupina za izradu prijedloga Hrvatskoga kvalifikacijskog okvira u čijem radu sudjeluju i predstavnici *Agencije za strukovno obrazovanje* i *Agencije za znanost i visoko obrazovanje*.

3. RAZLOZI ZA UVOĐENJE OBVEZNOGA SREDNJOŠKOLSKOG OBRAZOVANJA

3.1. Hrvatska – prikaz stanja

Prema »Popisu stanovništva iz 2001. godine«⁵ i podacima Državnoga zavoda za statistiku (DZS) o strukturi stanovništva starog 15 i više godina prema razini završene škole, razvidno je da oko 1.500.000 stanovnika nema nikakvu kvalifikaciju (nisu išli u školu, nisu završili ili imaju samo osnovnu školu).

Radi poboljšanja kvalifikacijske strukture ovoga dijela građana, koji više nisu u sustavu obrazovanja, Vlada Republike Hrvatske je pokrenula projekt »Za Hrvatsku pismenosti – put do poželjne budućnosti, Desetljeće pismenosti 2003. – 2012.« i zakonsko uređenje sustava obrazovanja odraslih.

Projektom *Desetljeće pismenosti* sustavno se otklanja nepismenost stanovništva (isključivo starije dobi) i podiže razina osposobljenosti za tržište rada različitim programima i financiranjem obrazovanja odraslih. Ovu su mogućnost obrazovanja iskoristile 3.073 osobe, a najveći odziv je bio u Sisačko-moslavačkoj, Koprivničko-križevačkoj, Primorsko-goranskoj i Vukovarsko-srijemskoj županiji te Gradu Zagrebu.

⁵ Popis stanovništva 2001., Državni zavod za statistiku, <http://www.dzs.hr/Hrv/Popis%202001/popis20001.htm>.

Ministarstvo je pripremio *Strategiju obrazovanja odraslih* te *Akcijski plan provedbe Strategije obrazovanja odraslih* koje je Vlada Republike Hrvatske usvojila 25. studenoga 2004. godine. Sukladno tome, Vlada Republike Hrvatske je donijela *Uredbu o osnivanju Agencije za obrazovanje odraslih* (NN, 59/06), a zatim je Hrvatski sabor 2. veljače 2007. godine donio i *Zakon o obrazovanju odraslih* (NN, 17/7), čime su, prvi put, u Republici Hrvatskoj u potpunosti stvoreni uvjeti za uključivanje obrazovanja odraslih u jedinstveni obrazovni sustav.

»Na temelju podataka *Državnog zavoda za statistiku, Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa* i *Hrvatskog zavoda za zapošljavanje*, od školske godine 2003./2004. do 2006./2007., koje su pohađali naraštaji učenika rođenih 1986., 1987. i 1988. godine, prosječno ih godišnje 9.274 ili 15,62% nije započelo ili nije završilo srednju školu u redovnom sustavu.«⁶ Na temelju tih podataka procjenjujemo da bi u sljedećih deset godina, ako srednje obrazovanje ne bi bilo obvezno, bez srednje stručne spreme moglo ostati 80.236 učenika/ca ili 8.024 učenika/ca godišnje.

»Razlozi ranog napuštanja školovanja, kako pokazuju strani izvori, mogu biti akademski, poput lošeg školskog uspjeha i niskih profesionalnih aspiracija; socijalni, poput loših odnosa i nedostatka potpore u obitelji i školi; ekonomski, poput loše obiteljske materijalne situacije te osobni, poput trudnoće i braka. Uočljivo je da su razlozi i posljedice ranog napuštanja školovanja međusobno vrlo slični te da kao takvi imaju tendenciju obnavljanja. Ova je pojava sve češća u nekim bivšim socijalističkim zemljama, gdje je došlo do nagloga gubitka postojećeg vrijednosnog sustava.«⁷

Hrvatsko iskustvo temeljeno na istraživanjima iznesenim u stručnim studijama⁸ upozorava da su osnovni razlozi koji dovode do napuštanja srednje škole nizak školski uspjeh, koji je u najvećem broju slučajeva povezan s lošim ili pogrešnim odabirom škole; nemotiviranost i nezainteresiranost za nastavu; učestalo izostajanje s nastave te problematično (»delinkventno«) ponašanje. Kao razlog napuštanja škole javljaju se i financijski problemi, a u nešto rjeđe, obiteljski ili zdravstveni problemi. Mladi ljudi koji prekinu školovanje, bilo da iz navedenih razloga samoinicijativno napuste školu, bilo da su isključeni iz škole, uglavnom žive na teret roditelja, većina ih ne radi niti aktivno traži posao. Oni koji rade, obavljaju pretežno slabije plaćene poslove, rade »na crno« i nisu zadovoljni ni plaćom niti uvjetima rada. Nezavršena srednja škola svima im je vrlo ozbiljna zapreka pri nalaženju zaposlenja, stoga se dio njih s vremenom ipak odlučuje na nastavak školovanja – ponajprije u večernjim školama i programima za dokvalifikacije.

Programi usmjereni na smanjenje stope ranog napuštanja školovanja mogu biti uspješni ako obuhvate više važnih elemenata, primjerice, kasnije praćenje provedbe promjena, stručnu naobrazbu provoditelja promjena, dodatni rad s učenicima/ama koji prema postignućima nisu u većinskom prosjeku, usklađenost financijske, stručne i materijalne potpore promjenama i zajednički interes u međusobnoj suradnji svih dionika posredno ili neposredno uključenih u

⁶ *Modeli obveznoga srednjoškolskog obrazovanja*, Institut društvenih znanosti »Ivo Pilar«, str. 48.

⁷ *Modeli obveznoga srednjoškolskog obrazovanja*, Izvršni sažetak istraživanja, str. 8.

⁸ *Modeli obveznoga srednjoškolskog obrazovanja*, Institut društvenih znanosti »Ivo Pilar« i Institut za javne financije, Zagreb, ožujak 2007.

odgojno-obrazovnu djelatnost. Zemlje/regije koje su uvele prikladne programe, značajno su smanjile stopu ranoga napuštanja školovanja rizičnih skupina.

»Većina osoba u ispitanim populacijama smatra potrebnim ili nužnim da najavljeno uvođenje obvezne srednje škole bude popraćeno ne samo predviđenim osiguravanjem besplatnih srednjoškolskih udžbenika, besplatnim smještajem u učeničkim domovima i besplatnim prijevozom, već i uvođenjem posebnih srednjoškolskih programa za djecu s posebnim potrebama, zapošljavanjem većeg broja stručnih osoba u školama (pedagoga, psihologa, defektologa, socijalnih radnika), smanjivanjem razrednih odjela, uvođenjem profesionalne orijentacije u osnovne škole, pa čak i sankcijama za roditelje djece koja ne pohađaju školu. Takva se stajališta najčešće susreću među srednjoškolskim profesorima koji ujedno i najdosljednije brane cjeloviti paket mjera kojim bi trebalo biti popraćeno uvođenje obvezne srednje škole.«⁹

»Zbog sve bržih tehnoloških i društvenih promjena i s porastom zahtjeva suvremenoga društva okrenutoga znanju i tržištu, u mnogim su europskim zemljama, od 2000. godine nadalje, provedene (ili se još uvijek provode) reforme predtercijarnih obrazovnih sustava, kako bi se osigurala što veća osposobljenost mladih ljudi za život u razvijenome društvu. Te se reforme, u najvećem broju slučajeva, odnose na: (1) dodatno produljenje trajanja obveznoga obrazovanja te (2) restrukturiranje obrazovnih programa.«¹⁰

3.2. Obvezno obrazovanje u europskim zemljama

»Reformom obrazovanja smatra se proces mijenjanja strukturnih elemenata nekoga nacionalnog obrazovnog sustava. Glavni razlog za pokretanje obrazovnih reformi jest prevelik raskorak između zahtjeva društva za odgovarajuće osposobljenim ljudima i postojeće kvalitete i kvantitete obrazovne produkcije.

Sustavne obrazovne reforme započele su u zemljama zapadne Europe još u drugoj polovici prošloga (XX.) stoljeća, s ciljem produljenja trajanja obveznog školovanja (za jednu ili dvije godine), a radi podizanja nacionalnih obrazovnih standarda.

Početak 1990-ih i u zemljama istočne Europe započinju reforme obrazovnih sustava (potaknute općim institucionalnim reformama i tranzicijskim procesima) s ciljem približavanja (zapadno) europskim obrazovnim normama. Kako u to doba, ranih 1990-ih, u zemljama istočne Europe trajanje obveznog školovanja u pravilu nije bilo dulje od 8 ili 9 godina, obrazovne reforme odnosile su se i u ovim zemljama u prvom redu na produljenje trajanja obveznog školovanja.«¹¹

⁹ Izvršni sažetak »Modeli obveznoga srednjoškolskog obrazovanja«, Institut društvenih znanosti »Ivo Pilar«.

¹⁰ *Ib.*, str. 8.

¹¹ »Modeli obveznoga srednjoškolskog obrazovanja«, Institut društvenih znanosti »Ivo Pilar«, str. 37.

Izvori podataka:

Key Data on Education in Europe (2005.), Brussels, Luxembourg: European Commission.

Regional meeting on Education for All in Europe and North America, Working document (2000.), Paris: UNESCO.

Tomaševski, K. (2001.), Free and compulsory education for all children: the gap between promise and performance, Right to Education Primers No. 2, Stockholm: Swedish International Development Cooperation Agency.

»Danas u zemljama Europe obvezno obrazovanje započinje uglavnom u dobi između 5 i 6 godina starosti, a u velikom broju slučajeva traje 10 i više godina.

Tako, na primjer, danas u Mađarskoj obvezno obrazovanje traje 13 godina, u Nizozemskoj i Sjevernoj Irskoj 12 godina, u Velikoj Britaniji i Malti 11 godina, a u Francuskoj, Norveškoj, Islandu i Njemačkoj 10 godina.«¹²

Suvremene reforme obrazovanja u najvećem se broju slučajeva odnose na:

- (dodatno) produljenje trajanja obveznog obrazovanja,
- restrukturiranje obrazovnih programa (gdje se uz opće obrazovne programe pozornost počela pridavati i uvođenju strukovnih programa) te
- trajanje i strukturu tercijarnoga obrazovanja.¹³

Obrazovni se sustavi mijenjaju kako bi se poboljšala kvaliteta učeničkih postignuća, povećao obuhvat populacije predtercijarnim obrazovanjem te smanjilo odustajanje (*dropout*) učenika/ca od srednjeg obrazovanja.

¹² *Ib.*, str.38.

¹³ *Ib.*, str.38.

4. MODELI SREDNJOŠKOLSKOGA OBRAZOVANJA DO STJECANJA PRVE KVALIFIKACIJE

Nacionalni program mjera za uvođenje obveznoga srednjoškolskog obrazovanja predviđa obrazovanje po modelima školovanja u:

- programima četverogodišnjega trajanja,
- programima trogodišnjega trajanja,
- programima dvogodišnjega i kraćeg trajanja, ovisno o potrebama kvalifikacije te
- prilagođenim programima.

Temeljna svrha predloženih modela je značajno poboljšanje vodoravne prohodnosti sustava, odnosno olakšavanje prijelaza učenika/ca iz jednoga programa u drugi u sklopu iste razine (prema trajanju) i poboljšanje okomite prohodnosti sustava, ili prijelaz iz viših u niže razine programa i obratno. Mogućnosti kretanja učenika/ca iz programa u program dio su popratnih mjera te imaju osobit značaj za uspješnu provedbu Nacionalnoga programa. Uvjeti i načini kretanja učenika/ca zahtijevaju jasna i transparentna pravila kako bi otvorenost obrazovnoga sustava postala obrazovna praksa u Republici Hrvatskoj.

Sam sadržaj razlikovnih ili dopunskih ispita te rokove njihova polaganja utvrdit će nastavničko vijeće škole uz stručnu pomoć *Agencije za strukovno obrazovanje* i *Agencije za odgoj i obrazovanje*.

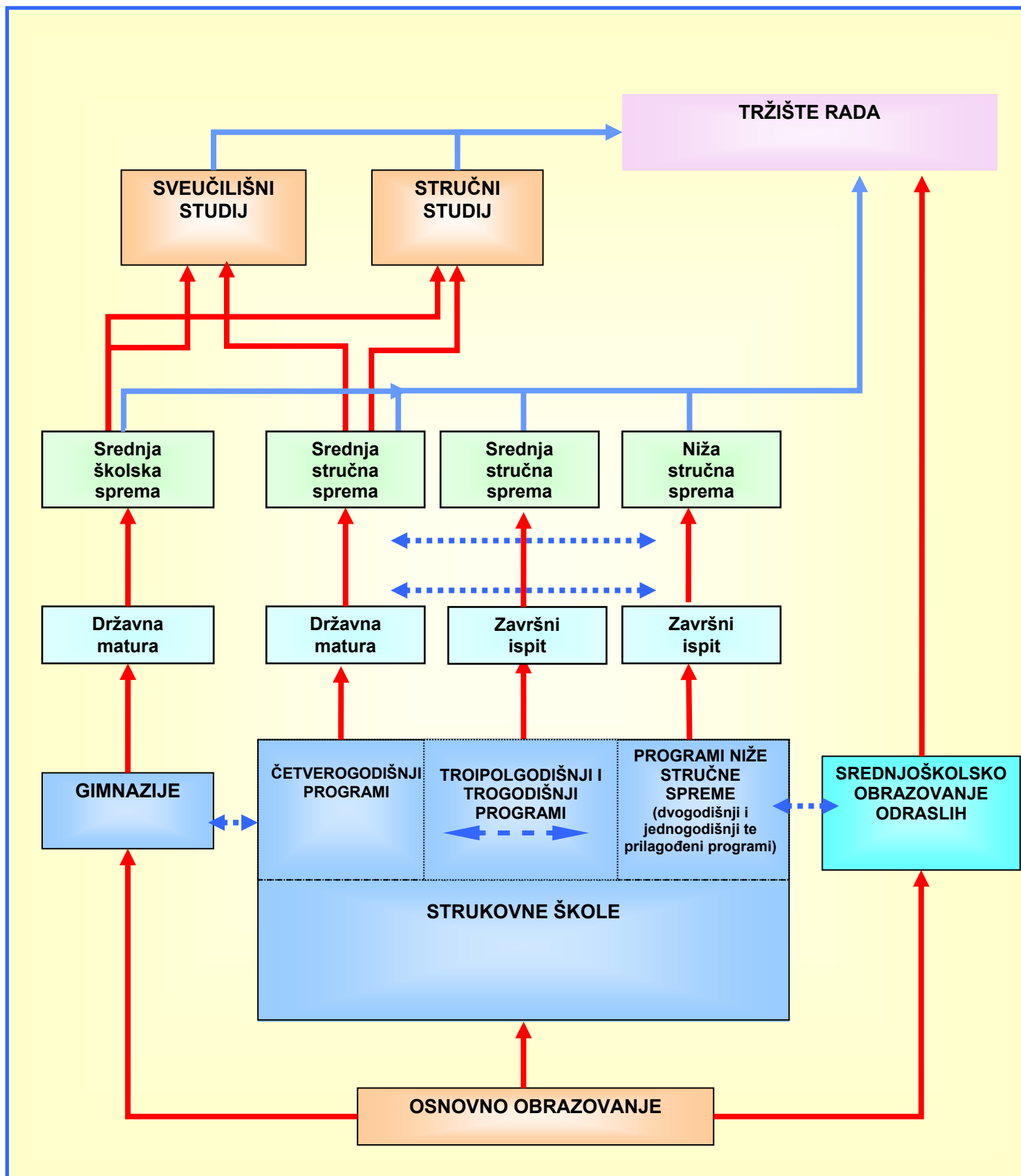
Takvi bi prijelazi bili mogući u oba smjera – učenici/ce bi mogli prelaziti iz zahtjevnijih (četverogodišnjih) programa u manje zahtjevne (trogodišnje ili dvogodišnje), kao i obratno – iz manje zahtjevnih u zahtjevnije, uz već navedeno ispunjavanje uvjeta polaganja razlikovnih ili dopunskih ispita. Učenik/ca koji je već stekao nižu stručnu spremu (završavanjem dvogodišnjega strukovnog programa) imat će pravo steći srednju školsku ili stručnu spremu nastavljanjem obrazovanja ili polaganjem razlikovnih ili dopunskih ispita, prema odluci nastavničkoga vijeća škole.

Obrazovanje učenika/ca s teškoćama u razvoju organizirat će se u svim srednjim školama prema redovitim nastavnim programima, uz primjerene metode rada i prema prilagođenim nastavnim programima koje izrađuju nastavnici/e sukladno sposobnostima učenika/ca i prema posebnim nastavnim programima koje donosi ministar, a u posebnim odgojno-obrazovnim skupinama u sklopu redovite srednje škole.

Učenici/e s većim teškoćama u razvoju obrazovat će se u ustanovama odgoja i obrazovanja koje provode odobrene posebne programe za učenike/ce s teškoćama u razvoju. Za učenike/ce koji zbog većih motoričkih teškoća ili kroničnih bolesti ne mogu polaziti nastavu u školi, organizirat će se instruktivna nastava u kući učenika/ca, odnosno zdravstvenoj ustanovi ako se učenik/ca nalazi na duljem liječenju, uz odobrenje ministarstva nadležnoga za poslove obrazovanja.

Unaprjeđenje obrazovnog sustava, a time smanjenje stope ranoga napuštanja školovanja, također je moguće uz posebnu, organizacijski uređenu brigu za učenike/ca slabijih sposobnosti ili niske motivacije te za učenike/ce s posebnim potrebama (podrazumijevaju se i daroviti učenici/ce).

Nacionalni program predviđa provođenje niza mjera i aktivnosti za prevenciju ranoga napuštanja školovanja koji bi bili usmjereni na različite skupine učenika polazeći ponajprije od odgojno-obrazovnih pretpostavki među kojima su najznačajnije razvijanje različitih akcijskih školskih programa, jačanje značaja uloge razrednika u odjelnom ozračju, smanjivanje veličine odjela, razvijanje i korištenje suvremenih metoda poučavanja, razmjena dobre prakse između škola, razvijanje kulture prihvaćanja različitosti učeničkih sposobnosti i potreba, stručno usavršavanje nastavnika, omogućavanje obavljanja kvalitetnih učeničkih izvannastavnih aktivnosti, poticanje na volonterski rad te ekonomskih i socijalnih mjera i aktivnosti. Takvi heterogeni programi koji uključuju različite elemente – akademske, strukovne, ekonomske, socijalne i osobne, kako pokazuju strana iskustva, daju najbolje rezultate. Vrlo bitan način prevencije ranoga napuštanja školovanja jest i rad s nastavnicima na ranom prepoznavanju rizika od napuštanja školovanja, što predstavlja relativno zanemaren ili nedovoljno stručno nadziran oblik usavršavanja u većini europskih zemalja.

5. MJERE I AKTIVNOSTI ZA UVOĐENJE OBVEZNOGA SREDNJOŠKOLSKOG OBRAZOVANJA

Kako bi Republika Hrvatska ostvarila stratešku opredijeljenost ka »društvu i ekonomiji temeljenim na znanju«, Vlada Republike Hrvatske podupire i provodi nekoliko nacionalnih projekata čiji je temelj u *Deklaraciji o općim ljudskim pravima*, među kojima je i pravo na učenje.

Tako je Vlada Republike Hrvatske donijela *Strateški okvir za razvoj 2006. – 2013.*, u kojemu se u Poglavlju 2. *Ljudi i znanje* kaže: »Povećanje ukupne obrazovanosti i jačanje spremnosti i sposobnosti za neprekidno učenje i usavršavanje zahtijeva produžavanje trajanja obveznog obrazovanja, tj. uvođenje obvezne srednje škole.«

Postupnim uvođenjem obveznoga srednjoškolskog obrazovanja razvit će se učinkovit, suvremen i kvalitetan srednjoškolski sustav koji će prevladati postojeće nedostatke i opravdati društvena očekivanja i planirana financijska ulaganja u obrazovanje mladoga stanovništva Republike Hrvatske.

Uvođenje obveznoga srednjeg obrazovanja motivirano je u podjednakoj mjeri unaprjeđenjem prava i kvalitete života pojedinca te osiguravanjem napretka društva u cjelini.

Provedba Nacionalnog programa za uvođenje obveznoga srednjoškolskog obrazovanja omogućit će povećanje razine obrazovanosti stanovništva stjecanjem ključnih kompetencija i strukovnih kompetencija sukladno njihovim interesima i sposobnostima za potrebe društva/tržišta ili nastavak obrazovanja.

Opći cilj mjera iz Nacionalnoga programa je podići obrazovnu razinu stanovništva, omogućiti uspješnu socijalnu uključenost i kvalitetniju zapošljivost te povećati gospodarsku konkurentnost.

Ostvarenje ovoga cilja osnažit će se afirmacijom cjeloživotnoga učenja, posebice provedbom programa obrazovanja odraslih, za što su pretpostavke osigurane donošenjem *Zakona o obrazovanju odraslih* (NN, 17/07).

Posebni ciljevi Nacionalnog programa su:

- 1. Povećati stopu upisa učenika/ca i stopu završavanja redovitoga srednjoškolskog obrazovanja.**
- 2. Unaprjeđivati kvalitetu hrvatskoga srednjeg školstva i njegovo usklađivanje s europskim obrazovnim sustavima i standardima zemalja članica Europske unije.**
- 3. Osigurati mogućnosti za cjeloživotno učenje usklađeno s potrebama suvremenoga života i gospodarstva.**

Provedbom *Nacionalnoga programa* osigurat će se većem broju učenika/ca stjecanje kvalifikacije, daljnje školovanje i time otvoriti mogućnost povećanja broja radno sposobnoga stanovništva s visokom stručnom spremom.

5.1. Mjere za provedbu Nacionalnoga programa:

1. Povećati stopu upisa učenika/ca i stopu završavanja redovitoga srednjoškolskog obrazovanja te smanjiti broj učenika/ca koji odustaju od redovitoga srednjoškolskog obrazovanja

1.1. Informirati javnost o potrebi i važnosti uključivanja učenika/ica u sustav redovitoga srednjoškolskog obrazovanja

- 1.1.1. Provoditi programe informiranja javnosti o važnosti upisivanja i završavanja srednjoškolskoga obrazovanja.
- 1.1.2. Provoditi medijske kampanje (TV i tisak, brošure Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa – kampanja za deficitarna zanimanja).
- 1.1.3. Unaprjeđivati znanja i vještine nastavnika i stručnih suradnika/ca u području vođenja u karijeri i profesionalnoga usmjeravanja učenika/ca u skladu s iskustvima dobre prakse zemalja Europske unije.
- 1.1.4. Sustavno provoditi profesionalno informiranje učenika/ca u završnim razredima osnovnih škola radi usmjeravanja učenika/ca u pojedine programe srednjoškolskoga obrazovanja u skladu s njihovim sklonostima i sposobnostima.
- 1.1.5. Sustavno organizirati otvorene dane škola i druge aktivnosti radi upoznavanja različitih vrsta srednjoškolskih programa i u manjim mjestima.

NOSITELJI: *Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa*, u suradnji s *Agencijom za strukovno obrazovanje, Agencijom za odgoj i obrazovanje, Hrvatskim zavodom za zapošljavanje, Ministarstvom gospodarstva, rada i poduzetništva* i drugim partnerima.

ROK PROVEDBE: 2007. – 2013.

1.2. Provoditi poticajne mjere za uključivanje učenika/ca u sustav redovitoga srednjoškolskog obrazovanja i osiguravanje završnosti

- 1.2.1. Osigurati besplatne udžbenike, besplatan prijevoz i smještaj u učeničkim domovima.
- 1.2.2. Pratiti i vrjednovati učinkovitost poticajnih mjera u suradnji sa stručnim i znanstvenim institucijama.

NOSITELJI: *Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka*, upravni odjeli u županijama nadležni za obrazovanje, *Agencija za strukovno obrazovanje, Agencija za odgoj i obrazovanje, Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja* i srednje škole.

ROK PROVEDBE: 2007 – 2013.

1.3. Poduzimati odgovarajuće mjere u svrhu sprječavanja odustajanja od srednjoškolskoga obrazovanja

- 1.3.1. Uspostaviti sustav praćenja svakog učenika/ce (matica) odnosno sustavno voditi internu bazu podataka na razini škole (postignuća, izostajanje s nastave i dr.).
- 1.3.2. Na temelju sustavnoga praćenja učenika/ca i međutjecaja različitih rizičnih čimbenika izrađivati posebne analize i prijedloge mjera usmjerenih na njihovu prilagodbu, stupanj motivacije, uspješnije svladavanje nastavnih sadržaja i sprječavanje odustajanja od školovanja (snimanje sati izostajanja s nastave, posebno neopravdanih, utvrđivanje razloga nedovoljne motiviranosti odnosno uzroka stresa).
- 1.3.3. Poticati mogućnost vertikalne i/ili horizontalne prohodnosti u sustavu srednjoškolskoga obrazovanja.
- 1.3.4. Poticati suradnju učenika/ca u izradi školskih programa sprječavanja odustajanja od daljnješkoloovanja.
- 1.3.5. Uvesti vršnjačku pomoć kao oblik posebne brige za učenika/cu te načina međusobnoga razumijevanja, pomaganja/poučavanja (učenik/ca poučava učenika/cu).
- 1.3.6. Pedagoška/stručna služba škole sustavno će pratiti izostajanja učenika/ca te u suradnji s roditeljima/skrbnicima i/ili centrima socijalne skrbi na vrijeme poduzimati potrebne mjere.
- 1.3.7. Nastaviti zapošljavanje stručnih suradnika (pedagoga, psihologa i drugih) radi stvaranja timova za podršku u primjeni individualiziranih postupaka s učenicima kojima je to potrebno.
- 1.3.8. Jačati savjetodavnu ulogu pedagoške/stručne službe u školi.
- 1.3.9. Unaprijediti komunikaciju i suradnju škole s roditeljima/skrbnicima (individualno i skupno informiranje o uspješnosti učenika/ca te dodatno informiranje o njihovim daljnjim mogućnostima i potrebi završavanja srednjoškolskoga obrazovanja).

NOSITELJI: *Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Agencija za strukovno obrazovanje, Agencija za odgoj i obrazovanje, Nacionalno vijeće učenika Republike Hrvatske (NVURH), vijeća roditelja u školama, centri za socijalnu skrb, zdravstvene ustanove.*

ROK PROVEDBE: 2007. – 2013.

2. Unaprjeđivati kvalitetu hrvatskoga srednjeg školstva uz usklađivanje s europskim obrazovnim sustavima

2.1. Izvršiti promjene/prilagodbe i/ili izraditi nove nastavne programe prilagođene potrebama učenika/ca, tržištu rada te socijalnim i gospodarskim potrebama

- 2.1.1. Izraditi nove ili osuvremeniti postojeće programe tako da budu primjereni sposobnostima i interesima učenika/ca (rasteretiti ih suvišnih i neprimjenjivih sadržaja) te ih prilagoditi tržištu rada, socijalnim i gospodarskim potrebama.
- 2.1.2. Analizirati motivaciju učenika/ca u pojedinim obrazovnim područjima i utvrđivati uzroke slabijega uspjeha.

- 2.1.3. Izraditi nove ili osuvremeniti postojeće posebne/prilagođene programe za učenike/ice s posebnim potrebama.
- 2.1.4. Poticati uključivanje učenika/ca u fakultativne programe i izvannastavne aktivnosti.
- 2.1.5. Osmisliti posebne programe uključivanja mladih u život i rad lokalne zajednice.
- 2.1.6. Izraditi Hrvatski kvalifikacijski okvir kojim će se osigurati međunarodna prepoznatljivost srednjoškolskih kvalifikacija i osigurati pretpostavke za jačanje mobilnosti učenika/ca i nastavnika u sklopu zemalja Europske unije.

NOSITELJI: *Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Agencija za strukovno obrazovanje, Agencija za odgoj i obrazovanje, Nacionalno vijeće učenika Republike Hrvatske.*

ROK PROVEDBE: 2007. – 2013.

2.2. Osuvremeniti načine poučavanja

- 2.2.1. Unaprijediti stručno usavršavanje nastavnika/ca za primjenu raznovrsnih nastavnih metoda i načina poučavanja te unaprijediti umijeća učenja i stvaranja poticajnog okruženja za učenje u školi koristeći se otvorenom metodom koordinacije i razmjenom dobre prakse.
- 2.2.2. Razvijati stručno usavršavanje nastavnika/ca posebno u području vođenja i upravljanja razrednim odjelom.
- 2.2.3. Razvijati individualiziran pristup u poučavanju radi bolje uključenosti svih učenika/ca u nastavni proces.
- 2.2.4. Provoditi sustavno stručno usavršavanje nastavnoga osoblja u komunikacijskim vještinama.
- 2.2.5. Uključivati stručne suradnike/ce (pedagoge, psihologe, socijalne pedagoge, defektologe) u izrade odgovarajućih programa za prilagodbu i motiviranje učenika/ca te individualnim pristupom pružili adekvatnu pomoć svakom učeniku/ci.
- 2.2.6. Osiguravati preduvjete za poboljšanje prostornih uvjeta rada i didaktičko opremanje srednjih škola.
- 2.2.7. Sustavno smanjivati broj učenika/ca u razrednim odjelima i povećavati broj škola koje rade u jednoj smjeni.

NOSITELJI: *Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Agencija za strukovno obrazovanje, Agencija za odgoj i obrazovanje, organizacije civilnog društva, stručna udruženja (komore), jedinice lokalne i područne (regionalne) samoprave*

ROK PROVEDBE: 2007. – 2013.

2.3. Izvršiti odgovarajuće izmjene u legislativi

- 2.3.1. Sustavno pratiti i vrjednovati pokazatelje provedbe srednjoškolskoga obrazovanja.
- 2.3.2. Na temeljem pozitivnih iskustava izvršiti odgovarajuće izmjene u legislativi.
- 2.3.3. Usavršiti sustav financiranja srednjeg školstva.

NOSITELJI: *Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, osnivači škola, Agencija za strukovno obrazovanje, Agencija za odgoj i obrazovanje, socijalni partneri.*

ROK PROVEDBE: 2007. - 2011.

2.4. Sustavno surađivati s partnerima u obrazovanju

- 2.4.1. Prikupljati podatke o potrebama na tržištu rada (deficitarna zanimanja).
- 2.4.2. Pratiti stanje upisa i završetka srednjoškolskoga obrazovanja.
- 2.4.3. Razvijati planiranje upisa za svaku sljedeću godinu.
- 2.4.4. Sustavno razvijati suradnju s institucijama socijalne, pravne i zdravstvene zaštite mladih.

NOSITELJI: *Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva Hrvatski zavod za zapošljavanje, Državni zavod za statistiku, Agencija za strukovno obrazovanje, Agencija za odgoj i obrazovanje, centri za socijalnu skrb i zdravstvene ustanove.*

ROK PROVEDBE: 2007. – 2013.

2.5. Sustavno pratiti i vrjednovati rezultate srednjoškolskoga obrazovanja

- 2.5.1. Pratiti i vrjednovati programe usmjerene na smanjivanje odustajanja od školovanja (*drop out*).
- 2.5.2. Mjeriti i evidentirati odustajanje od školovanja (praćenje svakoga pojedinog učenika/ce).
- 2.5.3. Razvijati samovrjednovanje i vanjsko vrjednovanje škola korištenjem rezultata nacionalnih ispita.
- 2.5.4. Unaprijediti provedbu nacionalnih ispita te stvoriti preduvjete za uspješnu provedbu državne mature.
- 2.5.5. Poboljšavati kvalitetu obrazovanja i učenja vanjskim vrjednovanjem.
- 2.5.6. Razvijati informacijski sustav upravljanja obrazovanjem – Education Management Information System (EMIS) te informacijski sustav strukovnoga obrazovanja – Vocational Education and Training in Schools (VETIS).
- 2.5.7. Izraditi nacionalni kurikulum za srednje škole u skladu s potrebama tržišta rada, visokoškolskoga obrazovanja i cjeloživotnoga učenja.

NOSITELJI: *Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja, Agencija za strukovno obrazovanje, Agencija za odgoj i obrazovanje.*

ROK PROVEDBE: 2007. – 2009.

3. Osigurati mogućnosti za cjeloživotno učenje usklađeno s potrebama suvremenoga života i gospodarstva

3.1. Razviti poticajne mjere za mlade osobe koje su navršile 18 godina i napustile sustav redovitoga školovanja i njihovo uključivanje u sustav obrazovanja odraslih

- 3.1.1. Promicati cjeloživotno učenje kao jednu od temeljnih strateških odrednica u sustavu obrazovanja.
- 3.1.2. Poticati trajnu provedbu različitih oblika savjetovanja i usmjeravanja učenika/ca koji ne završe srednjoškolsko obrazovanje kako bi se osiguralo njihovo daljnje školovanje u programima obrazovanja odraslih.
- 3.1.3. Osigurati materijalne uvjete i potporu za povratak u sustav formalnoga obrazovanja za mlade koji su ga prekinuli radi osposobljavanja i povećanja zapošljavanja..

NOSITELJI: *Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Agencija za obrazovanje odraslih, Agencija za strukovno obrazovanje, Agencija za odgoj i obrazovanje, socijalni partneri i komore.*

ROK PROVEDBE: 2007. – 2013.

3.2. Unaprijediti i prilagoditi sustav obrazovanja odraslih potrebama tržišta rada i mogućnostima odraslih za učenje

- 3.2.1. Poticati trajno profesionalno usavršavanje nastavnika/ca koji sudjeluju u programima obrazovanja i osposobljavanja odraslih.
- 3.2.2. Usklađivati obrazovne ponude s potrebama tržišta rada i povećavati obaviještenost o postojećoj obrazovnoj ponudi.
- 3.2.3. Izraditi nove i osuvremeniti postojeće programe te ih prilagoditi tržištu rada, socijalnim i gospodarskim potrebama.
- 3.2.4. Poticati završavanje što višega stupnja obrazovanja odraslih razvojem obrazovnih programa trajnoga osposobljavanja i usavršavanja u svim strukama.

NOSITELJI: *Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo gospodarstva, rada i poduzetništva, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Agencija za obrazovanje odraslih, Agencija za strukovno obrazovanje, Agencija za odgoj i obrazovanje, socijalni partneri i komore.*

ROK PROVEDBE: 2007. – 2013.

5.2. Očekivanja

Za puni uspjeh u provedbi *Nacionalnoga programa mjera za uvođenje obveznoga srednjoškolskog obrazovanja* nužno je usklađeno djelovanje svih dionika sustava. Uz to hrvatski obrazovni sustav i nadalje ostaje otvoren za kvalitativne promjene, trajno usavršavanje i usklađivanje s obrazovnim standardima zemalja Europske unije kao i drugih zemalja što će pojačati mobilnost učenika/ca kao i njihovih nastavnika/ca. Vezano uz sve navedene mjere i aktivnosti kojima ih se namjerava postići, važno je napomenuti da ni jedna nije dovoljna sama za sebe, već je potrebno usklađeno provođenje svih mjera zajedno.

Slijedom navedenih mjera očekujemo da će se programi u srednjim školama, posebice strukovnim, učiniti primjerenijima potrebama, interesima i sposobnostima učenika/ca, da će se načini poučavanja osuvremeniti i učiniti učinkovitijima te da će se značajno preoblikovati uloga razrednika/ca i značaj centara za socijalnu skrb. Pojačat će se stručno usavršavanje nastavnika/ca, stručnih suradnika/ca i ravnatelja/ica škola te jačati informiranje i stručno vođenje roditelja i učenika/ca vezano za mogućnosti srednjoškolskoga i daljnjeg obrazovanja, kako i o mogućnostima zapošljavanja/uključivanja u tržište rada. Jednako tako, poboljšat će se načini praćenja i vrjednovanja učeničkih postignuća, prepoznavanje uzroka izostajanja s nastave i odustajanje od daljnjega školovanja. Mjere pretpostavljaju dodatno financiranje, drugačiju organizaciju, sadržaje i metode stručnoga usavršavanja nastavnika/ca, stručnih suradnika/ca i ravnatelja/ica. Očekuje se i bolja povezanost i suradnja s drugim partnerima, posebice roditeljima, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave, zdravstvenom službom i centrima za socijalnu skrb. Za učenike/ce koji namjeravaju ili već jesu odustali od srednjoškolskoga obrazovanja potrebno je omogućiti neformalne načine završavanja srednjoškolskoga obrazovanja (obrazovanje odraslih).

6. PRAĆENJE I VRJEDNOVANJE PROVEDBE NACIONALNOGA PROGRAMA

Zemlje u kojima su provedene obrazovne reforme, provode dakako i evaluaciju novih programa, no rezultati tih evaluacija u mnogim slučajevima ne omogućuju međudržavne usporedbe (zbog različitoga načina provođenja evaluacija, uporabe različitih pokazatelja uspješnosti i drugih razloga), a u određenim slučajevima nisu ni javno dostupni.

Potreba za međudržavnim usporedbama ipak je jasno izražena, stoga još od 1997. godine zemlje članice OECD-a (*Organization for Economic Cooperation and Development*) rade na utvrđivanju usporedivih pokazatelja uspješnosti nacionalnih obrazovnih sustava kako bi se na temelju razlika u uspješnosti pojedinih nacionalnih sustava i identifikacije čimbenika tih razlika formulirale što uspješnije nacionalne obrazovne politike.

Razina uspješnosti provedbe mjera *Nacionalnoga programa mjera za uvođenje obveznoga srednjoškolskog obrazovanja* pratit će se u uspostavljenome decentraliziranome sustavu nadzora, praćenja i vrjednovanja te podnošenje ujedinenoga izvješća nakon završetka svake godine na temelju godišnjega akcijskog plana. Akcijski plan mjera za tekuću školsku godinu donosi Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa u suradnji s drugim tijelima državne uprave i ustanovama.

Osim toga, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa sustavno će provoditi stručnu evaluaciju u suradnji sa znanstvenim i stručnim institucijama.

Nadzor nad provedbom mjera *Nacionalnoga programa* i izrada ukupnoga godišnjeg izvješća Vladi Republike Hrvatske bit će u nadležnosti Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa.

Godišnje izvješće će sadržavati temeljne podatke o tijeku provedbe mjera iz *Nacionalnoga programa*, a prema zadanim sastavnicama koje svojim sadržajem trebaju pokazati razinu provedbe planiranih aktivnosti i ostvarenost planiranih rezultata uz pomoć pokazatelja uspješnosti predviđenih godišnjim akcijskim planom.

Svrha izvješća je na vjerodostojan, stručan i transparentan način dokazati opravdanost društvenoga ulaganja u obrazovanje i svojim podacima pridonijeti daljnjem razvoju kvalitete odgojno-obrazovnoga sustava u Republici Hrvatskoj. Podaci i izvješća godišnji su temelj pravilnoga planiranja aktivnosti, izvor vrjednovanja i samovrjednovanja te moguća podloga stručnim studijama i projektima u međunarodnoj razmjeni dobre prakse.

7. FINANCIRANJE PROVEDBE NACIONALNOGA PROGRAMA

U 2007. godini za provedbu mjera iz *Nacionalnoga programa* osigurat će se sredstva za četiri mjeseca školske godine 2007./2008., i to za troškove smještaja i prehrane učenika/ca u učeničkim domovima, troškove međumjesnoga prijevoza i za nabavu udžbenika. Predviđena sredstva odnose se na učenike/ce koji će 2007./2008. upisati I. razred srednje škole.

Sukladno provedbi predviđenih mjera iz *Nacionalnoga programa*, svake će se godine u državnom proračunu osiguravati sredstva te predvidjeti dinamika trošenja, a sva tijela zadužena za provedbu bit će ih dužna uvrstiti u svoje godišnje planove.

8. ZAVRŠNE ODREDBE

Nakon usvajanja, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa tiskat će *Nacionalni program mjera za uvođenje obveznoga srednjoškolskog obrazovanja* i objaviti ga na svojim mrežnim stranicama.